

Idee w głowie

Adam Fuss w rozmowie z Kamilem Kuskowskim.

Kto miał największy wpływ na kształtowanie się Twojej wrażliwości i estetyki?

Niewątpliwie moi rodzice, oboje ukończyli Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie, ale też Władysław Hasiór, którego otwartość spowodowała, że zacząłem inaczej patrzeć na sztukę.

Jak wspominasz swoją artystyczną edukację?

Bardzo dobrze. Spotkałem wiele ciekawych osób, zresztą zawsze uważałem i uważam do dzisiaj, że w studiowaniu najważniejsze są kontakty z ludźmi, to one są najbardziej inspirujące. Najmocniej w pamięci zapadły spotkania z tymi, którzy podzielali moje pasje. Jesteśmy do tej pory przyjaciółmi, wspólnie wystawiamy, rozmawiamy o sztuce i nie tylko.

Bitwa pod Grunwaldem wg Jana Matejki, Galeria Sektor 1, Katowice

Życie artysty nie jest łatwe. Czym tłumaczyć to, że rokrocznie o przyjęcie do szkół artystycznych starają się tysiące młodych ludzi?

Nie jest łatwe, ale jest bardzo przyjemne. A tłumaczyć to można, jak mi się wydaje w pewnym stopniu przyjemnością studiowania na kierunkach artystycznych, które w moim odczuciu daje możliwość nieskrępowanego rozwoju własnych pasji. Czy wszyscy te możliwości wykorzystują, to już inna kwestia. Widzę inny problem, kształcenie na uczelniach artystycznych straciło ważną cechę – te studia niestety przestały być elitarne.

Nie sądzisz, że pęd do sławy, nie tylko wśród młodych ludzi uczących się w szkołach artystycznych, stał się powszechny?

Ja tego tak nie postrzegam. Oczywiście każdy, kto zajmuje się sztuką chce odnieść sukces, to jest wpisane w ten zawód. Wielu się obruszy i powie - ja to robię dla siebie –to oczywiście hipokryzja, w każdym z nas jest potrzeba rywalizacji, bycia najlepszym. Trudno wymagać od młodych, żeby do tego nie dążyli. Tak już ten świat jest skonstruowany.

Bitwa pod Grunwaldem wg Jana Matejki, Galeria Sektor 1, Katowice

Ale dzisiaj popularni pragną być niemal wszyscy...

Zgadzam się, to zasługa w dużej mierze środków masowego przekazu. Popularny równa się zauważalny, w pewnym sensie przecież oto też chodzi.

Powiedz mi o swoich najnowszych realizacjach?

Głównie interesuje mnie polemika z ideą i kondycją malarstwa zarówno w kontekście historycznym jak i współczesnym. Moje realizacje otwierają się na odbiorcę, staram się dać mu możliwość wniknięcia w strukturę dzieła, tak było na przykład w przypadku realizacji *Bitwa pod Grunwaldem wg Jana Matejki*, prezentowanej w Galerii Sektor I w Katowicach gdzie można było wejść bezpośrednio do obrazu i znaleźć się w środku zgiełku bitwy. Podobnie było z Obrazem klimatyzowanym, w CSW Zamek Ujazdowski. Wnętrze obrazu rzeczywiście jest klimatyzowane, towarzyszy temu też projekcja wideo pokazująca roztopiający się obraz. Daje to możliwość odczuwania sztuki w sposób bardziej bezpośredni. Ważna jest dla mnie interaktywność moich prac, daje mi to możliwość wciągnięcia odbiorcy do gry, którą mu proponuję, co jest istotnym elementem mojej strategii artystycznej, tak było choćby we wcześniejszym Muzeum czy Uczcie Malarstwa.

Uczta malarstwa, Atlas Sztuki, 2007

To nowy etap czy też są kontynuacją wcześniejszych poszukiwań?

I tak i tak, większość moich prac dotyka kwestii funkcjonowania i odbioru sztuki, ale są też takie realizacje, w których te kwestie nie są podejmowane, choćby Defilada pokazywana na wystawie Stan wewnętrzny w Poznaniu.

Czy na to, co robisz ma wpływ przeszłość, kierunki w historii sztuki? Czy możesz podać jakieś konkretne nazwiska?

Tak, od tego nie da się uciec. W zasadzie mógłbym odpowiedzieć, że wszystkie kierunki, co do nazwisk – tu nie będę zbyt oryginalny, na pewno Marcel Duchamp, Joseph Beuys, Bill Viola, Carravagio, Velazquez i wielu, wielu innych.

W rozmowie z Krzysztofem Cichoniem stwierdzasz: „Szanuję warsztatowców, którzy zmagają się z materia i techniką, ale zaczyna mi przeszkadzać, jeśli ktoś przedkłada coś nad coś” (1). Mam wrażenie, że przedkładasz pracę umysłową nad rękodzieło. Mylę się?.

Masz trochę racji. Uważam że praca umysłowa jest najważniejsza w procesie twórczym. Wykonanie jest równie ważne, choć nie aż tak jak sama idea.

W pracach Obrazy sztuki, Barwy klubowe czy Uczta malarstwa potrzebny był tylko pomysł?

Pomysł jest najważniejszy. Od niego wszystko się zaczyna.

Kto wykonał te prace?

Jak to kto? Oczywiście – ja.

Uczta malarstwa, fragment ekspozycji, Atlas Sztuki 2007

Łukasz Guzek pisał o Twojej Uczcie: „Druga część wystawy w Atlasie Sztuki – martwe natury ułożone na trzech szklanych stołach z krawędziami z ram – również nie przekonuje. Miały one nawiązywać do obrazów historycznych martwych natur. Jednak jeżeli przywołamy obrazy z mnóstwem piętrzących się owoców, owoców morza, ryb, homarów, ptactwa, itp., (takie zaaranżowane martwe natury pokazywał Greenaway), to stoły w Atlasie sztuki były wyjątkowo ubogie. Jeżeli miała to być zapowiadana uczta, to była wyjątkowo skąpa. Już jeden - ale pełny - stół robiłby tu wrażenie. Nawet gdyby goście Atlasu sztuki mieliby zjeść owo dzieło – to takie dzieło powinno powstać, jeżeli miała tu zostać zaprezentowana świadomie sztuka, jeżeli uczta miała być dyskursem” (2).

Oczywiście tak było, ale nie do końca. Nie była to moja wina: w dniu wernisażu stoły były suto zastawione, zostały skonsumowane – zresztą tak, jak zakładałem, ale następnie miały być „zrekonstruowane”. Tak jednak się do końca nie stało. Z drugiej strony chodziło mi głównie o pokazanie pewnej paradoksalnej sytuacji dotyczącej percepcji malarstwa o tej tematyce, dlatego te martwe natury były ustawione na szymbach tak by za pomocą oświetlenia otrzymać ich projekcje na podłodze. Poza tym tekst Łukasza jest moim zdaniem słaby, niestety nie udało mu się zagłębić w wielowątkowość tego projektu. Połowa tekstu jest poświęcona polemice z tekstem Jarka Lubiaka.

Tak z ręką na sercu: zdarzały Ci się prace, które w warstwie teoretycznej były dobre, ale wykonanie kompletnie rujnowało idee?

Nie przypominam sobie takiej sytuacji, raczej nie miałem takiej wpadki chociaż zawsze mam wrażenie, że mogłoby być lepiej. Wynika to może z tego, że przykładam dużą rolę do estetyki wykonania moich prac.

Jesteś artystą konceptualnym czy postkonceptualnym?

Uważam się za dobrego artystę i chciałbym żeby za takiego mnie uważano.

Jaka jest różnica pomiędzy tymi terminami?

Konceptualizm określa w sztuce zjawiska, które działy się w latach 60-70 ubiegłego stulecia, dla których

najważniejsza jest idea, koncept, zakładająca antywizualność, antyobiektywość, czy antyformalistyczność sztuki. Terminu postkonceptualizm używa się od jakiś kilkunastu lat w celu określenia tego, co dzieje się aktualnie i posiada znamiona sztuki konceptualnej, ale w mniej radykalnej formie.

Uważasz że konceptualne podejście do dzieła może dziś, w dobie postprodukcji, „zbawić” odbiorcę sztuki? Czy za pomocą sztuki można zmieniać świat?

Uważam, dosyć przekornie, że wszyscy dobrzy artyści w pewnym sensie są konceptualni, a czy konceptualne podejście do sztuki może zbawić odbiorcę? Trzeba by po pierwsze znaleźć odpowiedź na pytanie: od czego zbawić? Nie potrafię odpowiedzieć na to pytanie w sposób jednoznaczny, ja nikogo nie chce zbawiać. Chce tylko coś od siebie przekazać, trochę sprowokować, głównie do myślenia. Co do zmieniania świata myślę, że każda aktywność, również ta w dziedzinie sztuki ma takie ambicje i chęci wpływania na to żeby było inaczej, lepiej.

W połowie lat 70 mówiono o wyczerpaniu sztuki konceptualnej. Jak sądzisz czemu wielu artystów dziś wraca do takiej strategii działania?

Wydaje mi się, że głównie ze względu na poszukiwanie pierwiastka intelektualnego, który jest bardzo istotny w sztuce konceptualnej, a który w wielu działaniach pozakonceptualnych jest marginalny.

Jest to tylko strategia artystyczna czy też sposób myślenia o życiu, świecie?

Mam nadzieję, że nie tylko, że jest to przede wszystkim sposób kreowania własnej przestrzeni, w której w sposób nieskrępowany można się realizować artystycznie.

Sztukę konceptualną można wyróżnić przy pomocy kryterium dematerializacji przedmiotu?

W jej najbardziej radykalnej formie zapewne tak, chociaż nawet takim artystom jak Kosuth nie do końca się to udało.

Możesz wyróżnić w swoich działaniach punkt przelomowy, który wyznaczałby początek działań o charakterze konceptualnym?

Ja bym to nazwał początek działań o znamionach konceptualnych i wiązałem to w mojej twórczości z cyklem Dekonstrukcje z 2000 roku.

Uczta malarstwa, fragment ekspozycji, Atlas Sztuki 2007

Nie boisz się, że w rozwoju linearnym twoich działań dojdzie do momentu, kiedy obiekt zniknie?

Po części tak się dzieje, ale ponieważ istnieje u mnie niezwykle silny imperatyw materializowania własnych koncepcji, chyba do tego nie dojdzie. Jeśli jednak udało by mi się doprowadzić moją sztukę do tego etapu, można by wtedy stwierdzić - Kamil Kuskowski to artysta konceptualny.

Jak postrzegasz życie w postmodernizmie?

Niezwykle interesująco.

Jesteś szczęśliwy, że żyjesz akurat w tych czasach?

Jestem zadowolony z tego faktu, to dobry czas na zajmowanie się sztuką, nie wiem czy najlepszy. Oczywiście, czasami zastanawiam się jakby to było, gdybym urodził się w innej epoce.

Jaką rolę ma do odegrania twoja sztuka w obecnie zachodzących w świecie przemianach?

Moją sztuką chce prowokować wyobraźnię. Chciałbym, żeby odbiorca czuł, że staje się jej ważną częścią.

Anzelm Kiefer powiedział kiedyś, że dobry malarz musi być absolutnie bezwzględny. Czy taki jesteś?

Coś w tym jest. Chyba niestety nie jestem, ale zastanowię się nad tym poważnie, może to jest rozwiązanie moich problemów.

Czemu służyły konceptualne zabawy z obrazem malarskim?

Pokazaniu, że w obrazie malarskim istnieje więcej warstw o znaczeniu badawczo-poznawczym.

Ile czasu pracowałeś nad jednym obrazem?

Dla mnie w tworzeniu obrazów ważna jest droga od powstania konceptu do jego zmaterializowania w postaci namalowania obrazów i ten czas jest dosyć długi, dlatego że każdy z moich pomysłów na realizację prac musi przetrwać próbę czasu.

Uważasz, że siła malarstwa jest już wyczerpana?

Nie, malarstwo ma się całkiem nieźle jako jedna z wielu form wypowiedzi, poza tym dla mnie obszar pojęciowy malarstwa jest niezmiernie pojemny, zahacza o takie dyscypliny jak rzeźba, sztuka wideo itd.

Uczta malarstwa, fragment ekspozycji, Atlas Sztuki 2007

Interesujesz się tym, co dzieje się w polskim malarstwie obecnie?

Oczywiście, to jest niezmiernie istotne żeby wiedzieć co się dzieje w dyscyplinie, która jest w centrum moich zainteresowań. Również z tego powodu, że zajmuję się również kuratorowaniem wystaw.

Młody polski artysta którego sztuka jest świeża i interesująca?

To artysta, który jest świadomy tego co było i aktualnie się dzieje, który ma coś do powiedzenia, unika świadomego i wykalkulowanego naśladownictwa postaw artystycznych, które aktualnie są modne oraz unika banału.

Co powiesz o współczesnych polskich artystach?

Uważam, że Polska sztuka jest bardzo dobra.

Jako „subtelna acz bezlitosna” określa się często różnicę pomiędzy bardzo dobrą twórczością a prawdziwą sztuką. Mógłbyś ten podział zilustrować przykładami twórców, których podziwiasz?

Ja chyba nie wiem co to jest prawdziwa sztuka, więc zilustrowanie tego przykładami się nie uda się. Dla mnie bardzo dobra twórczość jest nierozdzielnie złączona z tym określeniem. Poza tym określenie „prawdziwa sztuka” niezbyt mi się podoba, dla mnie sztuka dzieli się na dwie bardzo subiektywne kategorie złą i dobrą sztukę. I tyle.

Co sądzisz o karierze Sasnala ? Które z jego prac podobają ci się najbardziej?

Jest imponująca i zazdroszczę mu jej. Nie przepadam za malarstwem Wilhelma Sasnala, chociaż jest kilka obrazów, które mi się podobają m.in.: Ufo czy Jupiter 2.

Jacy XX-wieczni artyści pozostaną, według Ciebie, uznani w obecnym stuleciu?

Matthew Barney, Gary Hill, Bill Viola, Maurizio Catelan i mam nadzieję, ja (śmiech).

Marcel Proust zdefiniował geniusz jako: oryginalność, urok, finezję, moc. Stwierdził, że geniusz opiera się na umiejętności odzwierciedlania, a nie na wewnętrznych walorach rzeczy odzwierciedlanej. Trudno zgodzić się dziś z taką definicją. Czym jest dla ciebie geniusz? Kogo spośród współczesnych uznałbyś za geniusza?

Być może wtedy, kiedy definiował geniusz w ten sposób miał ku takiej definicji przesłanki. Trudno się nie zgodzić, że geniusz powinna cechować oryginalność, urok, finezja i moc. Od siebie dodałbym jeszcze umiejętność zmieniania rzeczywistości, wzruszania i poruszania.

W jaki sposób podejmujesz decyzje odnośnie wyboru medium do swoich prac?

Dobór medium uzależniony jest od koncepcji całościowego projektu. Lubie zestawiać ze sobą różne media, co poszerza dla mnie wachlarz możliwości.

Jaki jest polski rynek sztuki?

Rynek sztuki w Polsce powoli się odradza, ale w porównaniu z tym co dzieje się w krajach dobrze rozwiniętych można powiedzieć, że ciągle raczkuje.

Gdzie można kupić Twoje prace?

W Galerii Piekary, z którą współpracuję.

Czy polscy kolekcjonerzy dorośli do kupowania dzieł konceptualnych?

Mam wrażenie, że jeszcze nie do końca, choć nie jest aż tak źle.

Żyjesz ze swojej sztuki?

W pewnym sensie tak, chociaż właściwie powinienem odpowiedzieć, że żyję sztuką.

Chcesz, aby Twoje prace wytyczały nowe szlaki?

Oczywiście, że tak. Po to też to między innymi tworzę.

Kim jest odbiorca Twojej sztuki?

Jak w przypadku większości artystów w Polsce są to najogólniej mówiąc ludzie z branży. Adresuję ją do wszystkich. Nie mam konkretnie jakiejś wybranej grupy docelowej, każdy odbiorca jest dla mnie tak samo ważny.

Przejmujesz się publicznością?

Oczywiście że tak. Opinia innych osób na temat moich prac jest dla mnie ważna, jest swojego rodzaju wskazówką czy to, co robię wywołuje jakieś emocje, czy pozostawia odbiorcę obojętnym.

A co sądzisz o recenzjach Twoich wystaw, przejmujesz się nimi?

Czytam je z uwagą. Tak, przejmuję się nimi.

Wyróżniasz w swojej artystycznej biografii jakieś daty o znaczeniu przełomowym?

Niewątpliwie pierwsze moje wystawy jeszcze w okresie studiów, były dla mnie bardzo ekscytującymi wydarzeniami. Istotny był mój dyplom ukończony w 2000 roku. Ważne były też dla mnie wystawy indywidualne w Muzeum Sztuki w Łodzi w 2005, czy ostatnio w Atlasie Sztuki ponadto Nagroda „Arteonu”, która upewniła mnie w tym, że to co robię ma sens.

Czym jest Zona Sztuki Aktualnej?

ZONA jest przestrzenią eksperymentalno-innowacyjną, w której są prowadzone i rozwijane odkrywcze działania w zakresie kultury wizualnej i produkcji symbolicznej. Jeśli sztuka współczesna jest spotkaniem z tym, co inne, nieznanne i niespodziewane, to ZONA otwiera możliwość takiego spotkania.

Skąd pomysł i chęć na taki projekt?

Od kilku lat ten pomysł chodził po głowie mi i Magdzie Ujmie, a obecnie realizujemy go z Jarkiem Lubiakiem. Pierwszą próbą zrealizowania go była współpraca z Atlasem Sztuki, niestety nic z tego nie wyszło. Teraz mamy nadzieję, że będzie inaczej. Idea jest prosta, w Łodzi poprostu nie ma takiego miejsca, więc naszym projektem wpisujemy się w istniejącą niszę. Poza tym chodzi o stworzenie rodzaju platformy, która ułatwi młodym artystom związanym z Łodzią i nie tylko zaistnieć na polskiej scenie artystycznej.

Nad jakimi wystawami i projektami pracujesz obecnie i kiedy będziemy mogli je oglądać? Co jest Twoim największym sukcesem?

Obecnie przygotowuje kilka nowych projektów, głównie indywidualnych na rok 2009 m.in. do Galerii Piekary w Poznaniu, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie.

Mam cichą nadzieję, że ten sukces jest ciągle przede mną.

Masz potrzebę deklaracji światopoglądowych i politycznych? Czy takie deklaracje przekładają się w Twoim mniemaniu na kształt sztuki, którą uprawiasz?

Czasami tak, ale nie jest to dla mnie aż tak istotne. W kilku realizacjach miało to miejsce.

Co sądzisz na temat ludzkiego dążenia do nieśmiertelności?

To normalne i wynika z naszej próżności w zaspokajaniu własnego Ego.

W jakiej postaci chciałbyś powrócić po śmierci na ziemię?

Pod postacią tornada. Nie pytaj dlaczego (śmiech).

Przypisy:

(1) Z Kamilem Kuskowskim rozmawia Krzysztof Cichoń, [w:] Kamil Kuskowski, „Atlas Sztuki” 2008, nr 30, s.12

(2) http://www.spam.art.pl/index_artinfo.php?id=87

Zdjęcia dzięki uprzejmości artysty.

Strona Kamila Kuskowskiego: www.kuskowski.pl

05.12.2008.